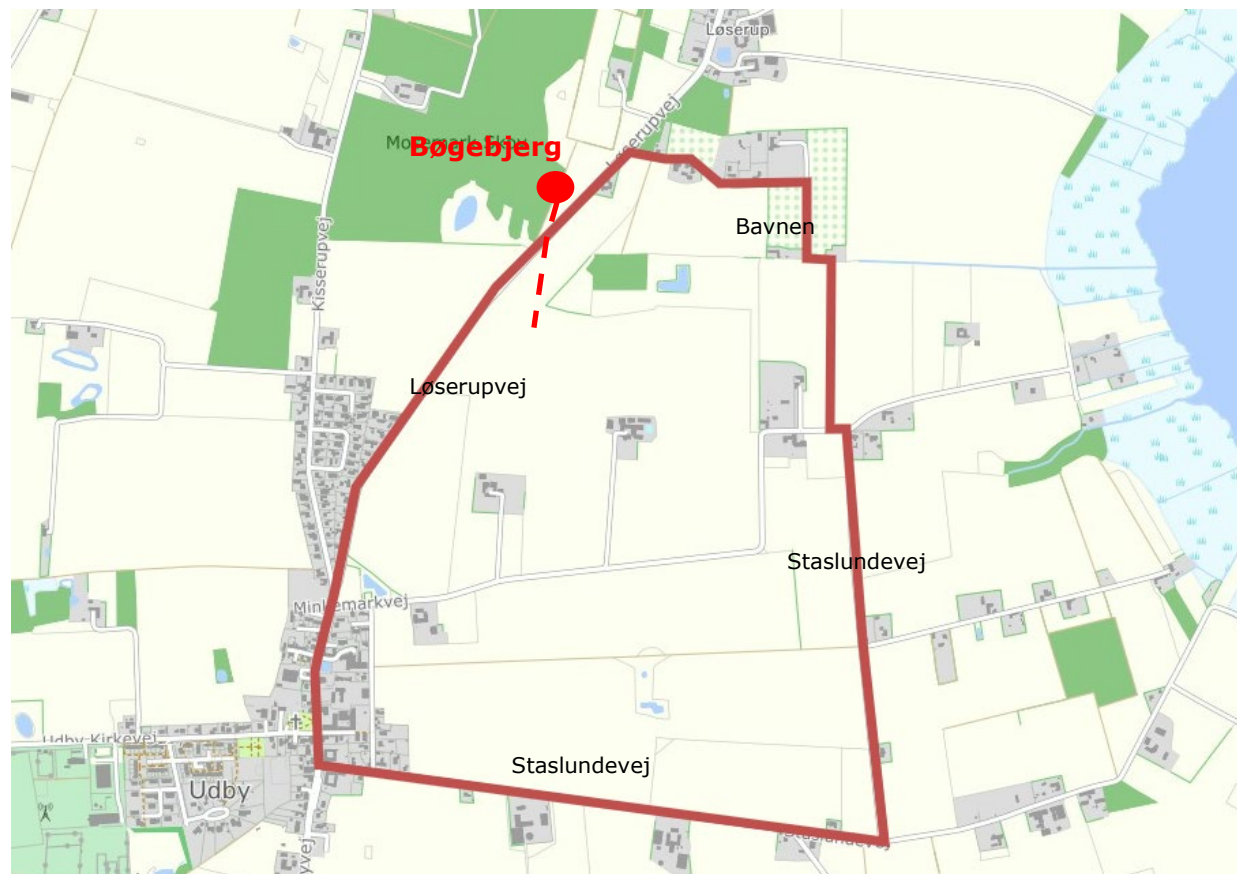

Tur i udskiftningstidens Udby

Løb eller gå en tur på 5 km d. 2. oktober 2023

Arkitekturens dag sætter fokus på bæredygtige byer og lokalsamfund

Holbæk Kommune inviterer dig til en gå- eller løbetur i landområdet øst for Udby. Ruten leder tanken hen på det landbrugsland som opstod efter udskiftningen, og som stadig opleves intakt. Mange huse og gårde er de oprindelige, og de fremstår i god stand og med mange originale detaljer.

Formålet med Arkitekturens dag er at sætte fokus på den arkitektur, vi omgives af. Nogle af de refleksioner, som en gå- eller løbetur i byen kan give anledning til, er, hvordan vi sikrer en fremadrettet bæredygtig udvikling. Tag turen, når det passer dig bedst, der er ikke fastsat mødetidspunkter eller andet, men gør det gerne på dagen, den 2. oktober, - og få evt. en uforpligtende snak om arkitekturen med andre, der er mødt frem. Send også gerne evt. bemærkninger fotos eller lign. til Holbæk Kommune på [deltag.holbaek](https://deltag.holbaek.dk)

**Holbæk
Kommune**

VÆKST OG
BÆREDYGTIGHED

Lidt historie

Før udskiftningen var jordene i sognet ejet af de store gårde. Ikke blot de lokale gårde som Hørbygård og Hagestedgård, men også Gislingegård og Vognerup havde jord på næsset. Jordene blev dyrket af de lokale bønder. Bøndergårdene lå udelukkende i Udby landsby. I slutningen af 1700-tallet lå der således 18 4-længede gårde foruden præstegården. Mellem gården lå et mindre antal huse. Alle byens gårde havde et eller flere lodder på hver mark. Der var således tale om et dyrkningsfællesskab, hvor alle bønder arbejdede sammen på den enkelte mark.

Matrikelkort fra 1782

Fra midten af 1700-tallet til starten af 18-tallet blev der gennemført en stor landbrugsreform i Danmark. Her blev jorden omfordelt således, at hver gård fik sin egen jord. Hermed blev dyrkningsfællesskabet opløst. Hvor jorden tidligere havde tilhørt godserne, blev det nu muligt for bønderne at købe deres egen jord og dermed blive selvejerbønder.

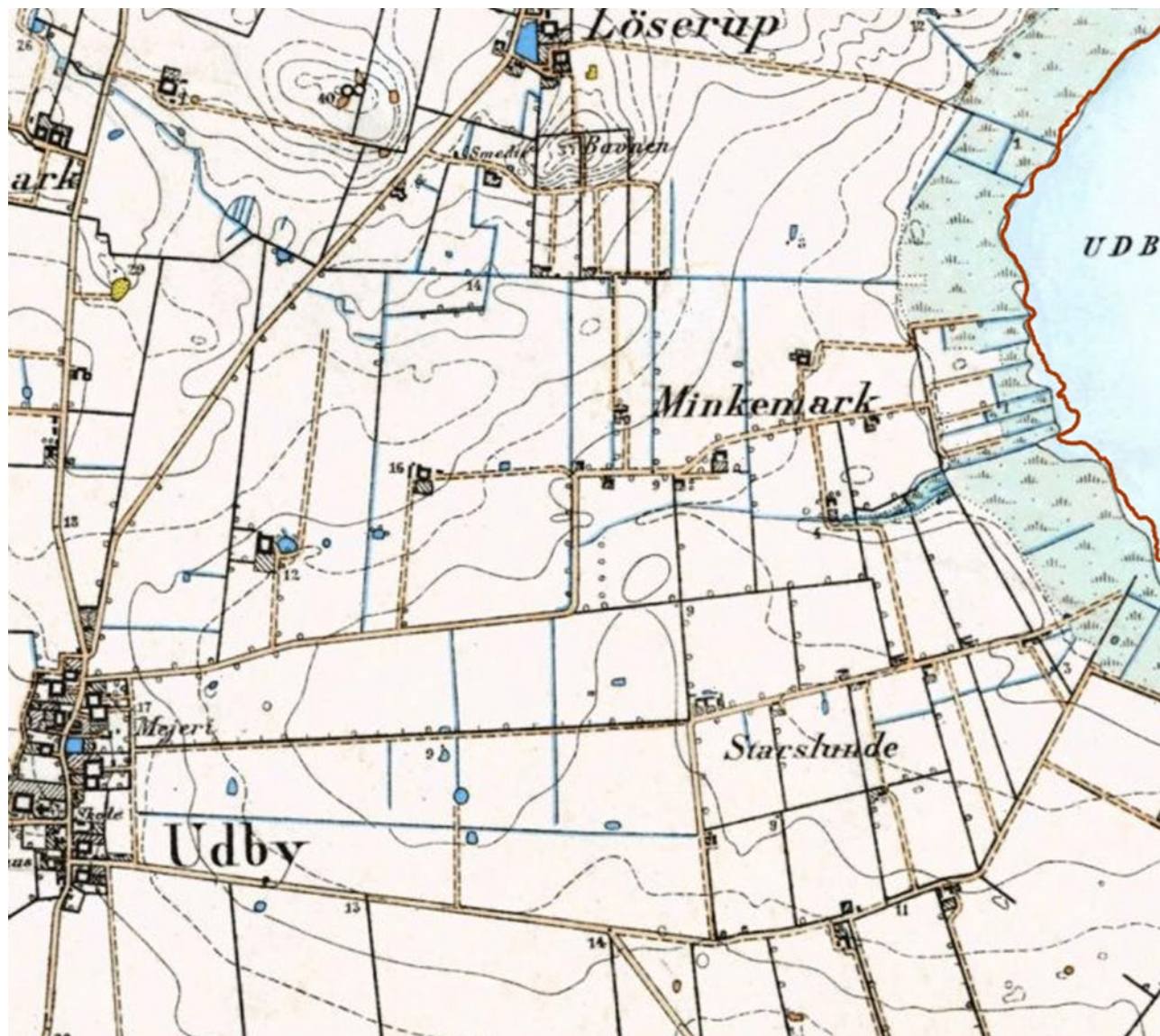
Hvis det var muligt, lod man gårdene blive i landsbyen. Hver gård fik så en jordlod som lå bag ved gården. På den måde strålede de enkelte jordlodder ud fra byen i en stjerneform.

**Holbæk
Kommune**

VÆKST OG
BÆREDYGTIGHED

Hvis det ikke var muligt at give alle gårdene jord bag ved gården, blev der tildelt en jordlod ude på marken længere væk fra landsbyen. Bonden flyttede så sin gård med ud til den nye jordlod. I Udby blev mange gårde tilbage i byen, og enkelte blev flyttet ud. Men da der var langt til de yderste marker mod øst, blev der etableret to udflytter områder med mindre jordlodder; Starslunde (Stads-lunde) og Minkenmark. De første udflytterhuse og gårde bliver opført i slutningen af 1800-tallet og flere kommer til i starten af 1900-tallet.

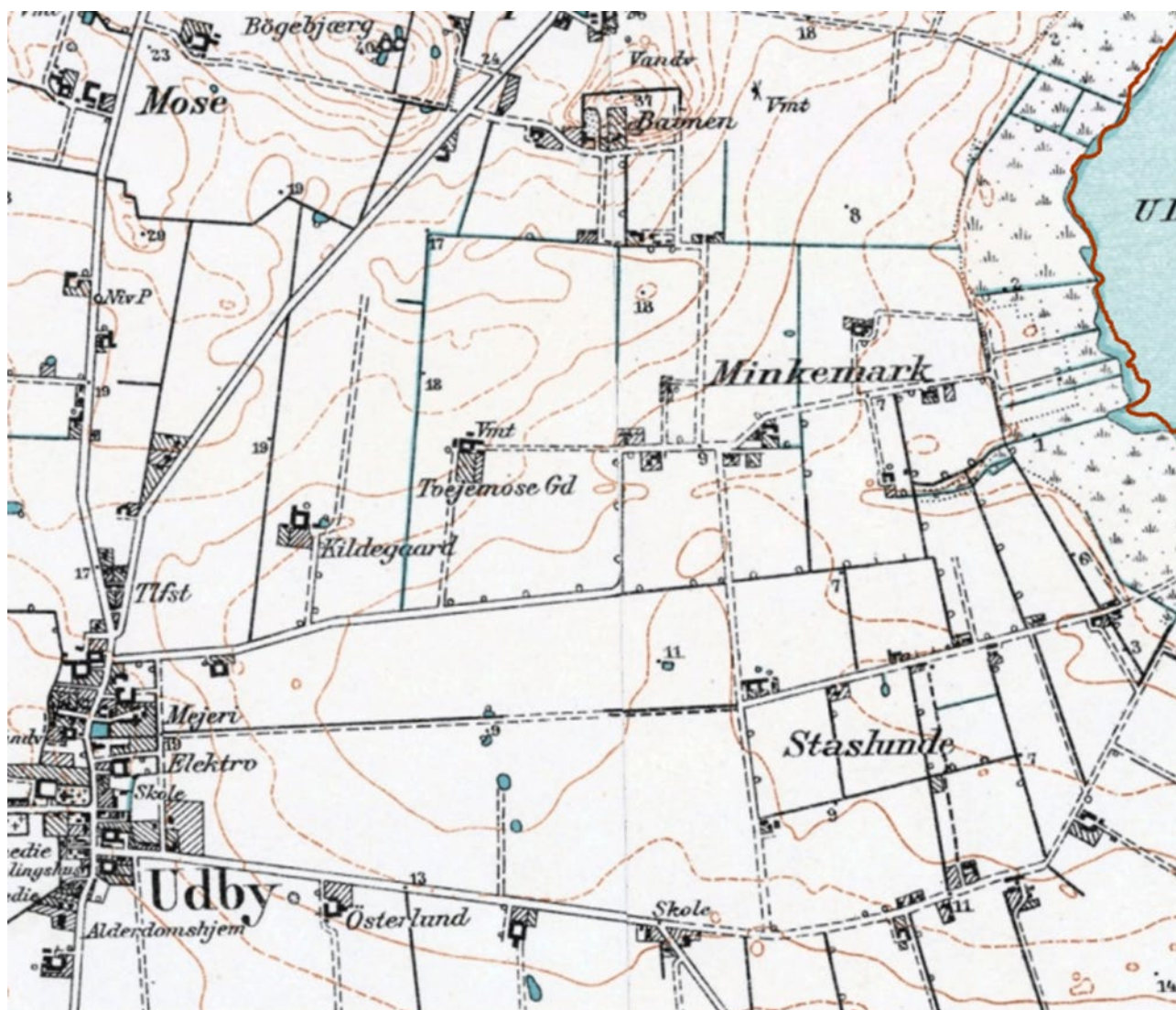

Høje målebordsblade fra perioden 1842 til 1899

**Holbæk
Kommune**

VÆKST OG
BÆREDYGTIGHED

Lave målebordsblade fra perioden 1901 til 1971

Den østlige del af Udby Sogn er en stor flad moræneflade, som var nem at komme til, og nem at dyrke. Derfor, blev de fleste gårde og huse opført langs med vejen. Et bebyggelsesmønster, som vi ser den dag i dag. Enkelte gårde i midten af området er placeret midt på marken af hensyn til driften. Og mod nord ved Bammen hæver terrænet sig, så det har givet mening af trække gårdene væk fra bakken.

De tidligste huse og gårde er opført med bindingsværk og stråtag, men allerede i starten af 1900-tallet bliver byggeskikken afløst af fuldmurede huse med tegltag. Udlængerne er nu ikke længere sammenbyggede med stuehuset. Der er flere gode eksempler i området på huse opført i 1. halvdel af 1900-tallet i bedre byggeskik.

Det generelle indtryk i området er, at huse og gårde er velholdte og fremstår originale. Det vil sige, at de ikke er så ombyggede, at den oprindelige byggestil ikke længere kan ses.

**Holbæk
Kommune**

VÆKST OG
BÆREDYGTIGHED

Det praktiske

Løbeturen tager dig gennem et område der viser byggeri fra forskellige perioder fra 1802 til 2023.

Du kan eventuelt starte og slutte din tur ved Daglig Brugsen i Udby. Det kan også anbefales at tage en afstikker til Bøgebjerg

Eksempler på huse og gårde du møder på din vej

4-lænet gård på hjørnet af Udbyvej og Staslundevej opført i 1870

Klassisk gård i original stand fra 1906. Staslundevej 14.

Husmandssted fra 1877 i bindingsværk. Staslundevej 45

1917. Bavnens 11

**Holbæk
Kommune**

VÆKST OG
BÆREDYGTIGHED